

ספר־זכרון כספרות יפה*

מאת שלומית רוזינר

הצהרתה של עדינה בראל, בהקדמה לספרה "קראנו לו טכסי", שבניגוד לספרים שבפתחם מצויה הכרזה כי "כל דמיון בין המסופר לבין המציאות מקרי בהחלט", הרי שבספרה "אפשר לכתוב באותיות של קידוש לבנה: כל הכתוב בספר זה הוא אמת לאמיתה! כל פרט אירע במציאות, כל הדמויות היו שרירות וקיימות", היא הצהרה מיותרת. כי מיד עם תחילת הקריאה, נתפש הקורא בספר זה, לאמת הריאליסטית שבו. אמת, שניכר בה, שאיננה רק "האמת הסיפורית" או "ריאליזם ספרותי", אלא, זו המציגה מציאות המוכרת כל־כך לכל מי שגדל בארץ, התחשל בתנועת־נוער חלוצית והתחנך על אהבת־הארץ וידיעת־הארץ הלכה למעשה.

הספר כתוב בלשון סיפורית קולחת, רוויה במעורבות אישית ורגשית. עדינה בראל משיחה, מציגה את ידידה בעיקר כפי שהכירה אותו היא בהיכרות משמעותית, קרובה. היא בונה בפני הקורא את דמותו של טכסי למן ימי ילדותו, דרך ביה"ס היסודי, תקופת הנוערים, הלימודים בתיכון והפעילות ב"נוער העובד" ועד לחייו (ונפילתו) במסגרת השירות־הצבאי. וכשמסתיים הספר במשפט: "...ואחר כך נזכרתי בטכסי שאני הכרתי, שגם אתם מכירים אותו עכשיו", — קשה לעצור בדמעות המבכות את טכסי, שאמנם הכרנו — ואהבנו — דרך ספרון זה.

ומה גם, שהספר הצליח ל"רכז" בטכסי, הרבה "טכסים"; כאלה שנלחמו ונפלו במערכות ישראל וכאלה שעוד חיים ועושים בישראל. כי עם עיצוב הטיפוס הייחודי — טכסי — הופכת דמות זו לדגם־מייצג של שכבה רחבה: דמות נער — כדמות נוער, מבחר הנוער; העילית. בחיי המעש השל היומיום ובארועים שהפכו חוויות. הגוף והנפש ללא כחל ושרק.

לבד מטכסי, מצוי בספר גבור־מרכזי נוסף: תנועת הנוער. בהרבה אהבה והתרפ־קות משכילה עדינה בראל להמחיש בצירוי חי את פעילות סניף "הנוער העובד" ב"קן בורוכוב", ואת חלקו של "הקן" בעיצוב אופים של החניכים. ההווי החברתי והתנועתי, הטקסים בחגים ובימי הזיכרון למיניהם, הטוילים ומחנות־העבודה — העשירו את החניכים בתכנים לאומיים וציוניים שנרכשו, נחרתו ונארגו בהוויתם.

צד זה בספר הוא, כמדומני, שעושה אותו יצירה מומלצת לבני הנוערים. אך למעשה — הלשון הסיפורית העשירה, התאורים של ארועים ודמויות המוכרים, בואריאציות שונות, לבני הארץ, ובעיקר — ההתייחסות של המספרת — הם שעושים ספר משורת "ספרי הזכרון", לספר שהוא ספרות־יפה שווה לכל נפש.

* "קראנו לו טכסי". כתבה: עדינה בראל, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ז, 91 עמ'.